

تحول دیجیتال در دانشگاه؛ ضرورت استفاده از موبایل و لپ‌تاپ در آموزش و ارزیابی

حمیدرضا نداف (کارشناس نشر آثار علمی)

مقدمه

این مقاله بر لزوم استفاده از موبایل و لپ‌تاپ در جلسات امتحان و آموزش تأکید دارد و راهکارهایی برای همراهی اساتید با این تحول ارائه می‌دهد.

ضرورت تحول دیجیتال در دانشگاه

با تغییر ذائقه‌های یادگیری نسل جدید، به دلیل استفاده روزمره از فناوری، دانشجویان انتظار دسترسی سریع و تعاملی به محتوای علمی را دارند. دانشگاه‌ها باید با ارائه منابع دیجیتال و فراهم‌نمودن امکان استفاده از موبایل و لپ‌تاپ در کلاس‌ها و امتحانات، پاسخگوی این نیاز باشند. برخی دانشجویان و اساتید به دلیل محدودیت‌های فنی یا فرهنگی، از ابزارهای دیجیتال دور مانده‌اند که این امر باعث شکاف دیجیتالی در دانشگاه‌ها شده است. دانشگاه‌ها با آموزش و فراهم‌سازی زیرساخت‌ها می‌توانند این شکاف را کاهش دهند.

با پیشرفت فناوری‌های دیجیتال، نظام آموزش عالی نیازمند بازنگری در شیوه‌های سنتی آموزش و ارزیابی است. این مقاله با تأکید بر نقش موبایل و لپ‌تاپ در تسهیل یادگیری و ارزیابی علمی، به بررسی ضرورت همراهی اساتید و دانشگاه‌ها با این تحولات می‌پردازد. همچنین، نقش مدیریت کتابخانه مرکزی و نشر، مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات و گروه آموزشی مهندسی کامپیوتر دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان پیشران هوش مصنوعی در شرق کشور و اهمیت به‌روزرسانی روش‌های نشر علمی موردبحث قرار می‌گیرد.

در عصر دیجیتال، ذائقه‌های یادگیری و مطالعه تغییر یافته و دسترسی به منابع از طریق ابزارهای الکترونیکی به یک ضرورت تبدیل شده است. با این حال، بسیاری از دانشگاه‌ها هنوز درگیر روش‌های سنتی هستند و مقاومت در برابر تغییر، شکاف دیجیتالی را تشدید می‌کند.

کتابخانه مرکزی و نشر با همکاری مرکز فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه فردوسی مشهد به عنوان پیشگامان هوش مصنوعی در شرق کشور، می‌توانند با ارائه منابع دیجیتال، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تسهیل دسترسی به نرم‌افزارهای تحلیلی، بستر مناسبی برای دانشجویان و پژوهشگران فراهم کنند.

دانشگاه‌ها برای همگامی با تحولات فناوری باید سیاست‌های خود را بازنگری کنند. آزادسازی استفاده از موبایل و لپ‌تاپ در آموزش و ارزیابی، توسعه کتابخانه‌های دیجیتال، تولید نرم‌افزارهای نظارتی و آموزش اساتید، گام‌های ضروری برای کاهش شکاف دیجیتالی و بهبود کیفیت آموزش عالی هستند.

چالش‌های پیش‌رو ارائه راهکارها

در راستای ضرورت تحول دیجیتال در دانشگاه‌ها به منظور استفاده از تلفن همراه و لپ‌تاپ در آزمون‌های دانشگاه، چالش‌هایی وجود دارد که می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- مقاومت اساتید در برابر تغییر روش‌های سنتی
  - نگرانی از تقلب در امتحانات دیجیتال
  - نیاز به زیرساخت‌های فناوری اطلاعات قوی
  - لزوم آموزش مستمر اساتید و دانشجویان
- در این راستا، می‌توان راهکارهای ذیل را ارائه نمود:
- آزادسازی استفاده از موبایل و لپ‌تاپ در امتحانات با نظارت هوشمند (مانند نرم‌افزارهای نظارتی)
  - آموزش اعضای هیأت علمی دانشگاه و رفع ابهامات و نگرانی آن‌ها
  - ایجاد زیرساخت‌های فناوری اطلاعات لازم و تولید نرم‌افزارهای نظارتی
  - توسعه کتابخانه‌های دیجیتال و اشتراک منابع علمی به‌روز
  - ترویج فرهنگ دیجیتال در بین اساتید از طریق دوره‌های آموزشی
  - به‌روزرسانی شیوه‌های نشر علمی با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی و تحلیل داده

مزایای استفاده از تلفن همراه و لپ‌تاپ در آموزش و

ارزیابی

در این زمینه می‌توان مزایای استفاده از تلفن همراه و لپ‌تاپ را در آموزش و ارزیابی به‌صورت ذیل برشمرد:

۱. افزایش دسترسی به منابع آموزشی
- دسترسی ۲۴ ساعته: دانشجویان و اساتید می‌توانند از طریق موبایل و لپ‌تاپ در هر زمان و مکان به کتاب‌های الکترونیکی، مقالات، ویدئوهای آموزشی و بانک‌های اطلاعاتی دسترسی داشته باشند.
- کاهش محدودیت‌های جغرافیایی: دانشجویان مناطق دورافتاده یا افرادی با محدودیت‌های جسمانی به‌راحتی از آموزش بهره می‌برند.
۲. تعامل و مشارکت بیشتر
- ابزارهای تعاملی: استفاده از اپلیکیشن‌های آموزشی و پلتفرم‌های کلاس مجازی (Zoom، Microsoft Teams) یادگیری را جذاب‌تر و مشارکتی‌تر می‌کند.
- فعالیت‌های گروهی آنلاین: دانشجویان از طریق ابزارهای اشتراک‌گذاری می‌توانند پروژه‌ها را به‌صورت هم‌زمان مدیریت کنند.
۳. شخصی‌سازی فرآیند یادگیری
- یادگیری مبتنی بر نیاز فردی: نرم‌افزارهای هوشمند (مانند نظام‌های تطبیقی) با تحلیل نقاط ضعف و قوت

مدیریت نرم‌افزارها را تقویت می‌کند که در دنیای حرفه‌ای حیاتی هستند.

سواد رسانه‌ای: دانشجویان یاد می‌گیرند اطلاعات را از منابع آنلاین ارزیابی، غربالگری و به‌طور انتقادی تحلیل کنند.

۸. کاهش فشار روانی در ارزیابی

آزمون‌های انعطاف‌پذیر: امکان برگزاری آزمون‌ها در محیط آشنا (مانند خانه) یا با زمان‌بندی شخصی، استرس دانشجویان را کاهش می‌دهد.

ارزیابی مستمر: استفاده از تکالیف کوتاه آنلاین و آزمون‌های کوئیز محور به‌جای امتحانات پایان‌ترم سنگین، فشار روانی را کم می‌کند.

۹. پشتیبانی از روش‌های نوین تدریس

کلاس معکوس (Flipped Classroom): دانشجویان پیش از کلاس، محتوا را از طریق موبایل یا لپ‌تاپ مطالعه می‌کنند و زمان کلاس به بحث و تمرین اختصاص می‌یابد. **یادگیری ترکیبی (Blended Learning):** ترکیب آموزش حضوری و آنلاین، انعطاف‌پذیری و کارایی را افزایش می‌دهد.

۱۰. حفاظت از محیط‌زیست

کاهش مصرف کاغذ: استفاده از منابع دیجیتال به‌جای جزوات چاپی، نقش مهمی در کاهش قطع درختان و آلودگی محیطی دارد.

منابع

1. <https://soheilamani.com/how-to-study-with-laptop/>
2. <https://tizline.ir/naghsh-mobile-dar-yadgiri/>
3. <https://virgool.io/@dunion>

دانشجو، محتوای آموزشی را متناسب با سطح او ارائه می‌دهند.

سرعت متنوع یادگیری: دانشجویان می‌توانند ویدئوها را با سرعت دلخواه تماشا کنند یا مفاهیم دشوار را بارها مرور کنند.

۴. بهبود فرآیند ارزیابی

ارزیابی‌های هوشمند و سریع: استفاده از پلتفرم‌های آزمون‌ساز (Exam.net, Moodle) امکان تصحیح خودکار، تحلیل نتایج و ارائه بازخورد فوری را فراهم می‌کند.

ارزیابی مبتنی بر مهارت‌های واقعی: پروژه‌های عملی، شبیه‌سازی‌ها و آزمون‌های تعاملی (با استفاده از نرم‌افزارها) مهارت‌های دیجیتالی و حل مسئله را بهتر می‌سنجند.

۵. صرفه‌جویی در زمان و هزینه

کاهش هزینه چاپ و توزیع: منابع درسی به‌صورت الکترونیکی در دسترس هستند و نیاز به خرید کتاب‌های فیزیکی یا جزوات کاغذی را کاهش می‌دهند.

بهینه‌سازی زمان اساتید: تصحیح خودکار آزمون‌ها و استفاده از هوش مصنوعی برای تحلیل داده‌های آموزشی، بار کاری اساتید را کم می‌کند.

۶. پویایی و به‌روزرسانی محتوا

محتوای همیشه به‌روز: منابع دیجیتال به‌راحتی قابل ویرایش و به‌روزرسانی هستند و دانشجویان به آخرین یافته‌های علمی دسترسی دارند.

استفاده از داده‌های زنده: در رشته‌هایی مانند اقتصاد یا علوم محیطی، دانشجویان می‌توانند از داده‌های آنلاین در تحلیل‌های خود استفاده کنند.

۷. تقویت مهارت‌های دیجیتال

آمادگی برای بازار کار: استفاده از ابزارهای دیجیتال در آموزش، مهارت‌هایی مانند تحلیل داده، برنامه‌نویسی و